

do gradu. »Lahko me razglasiš za kralja,« je rekel starejši sin svojemu očetu. »Dvorano sem napolnil.« Kralj pa je hotel počakati tudi mlajšega sina. Ko se je zvečerilo, je končno tudi ta prišel.«Odstranite to brezvredno reč iz dvorane,« je rekel. Potem je na sredo dvorane postavil svečo in jo prižgal. Topla svetloba je napolnila celotno dvorano in obrazi navzočih so bili razsvetljeni. Ostareli kralj se je nasmehnul in rekel mlajšemu sinu: »Ti boš moj naslednik.«

Če iščeš svojo notranjo mero, se soočiš s tremi podobami: s podobo, kot jo imaš o sebi, s podobo, kakršen naj bi bil, in nazadnje s podobo, kakršen si. Ko to zadnjo res spoznaš, se prebudiš s spoznanjem, da srečo nosi vsak v sebi. Si kot igrajoči se otrok, ki v srcu združuje dvoje osebnosti v eni osebi.

Bogdan Novak

JELKA IN NINA, GIMNAZIJKJA IN PESNIKA DVA

Življenje je bolj smešno kot najbolj napeto napisan roman. Neverjetno je, da je Ingolič spisal svojo *Gimnazijko* po življenjski zgodbi svoje učenke Jelke G. *Gimnazijka* je izšla leta 1967 in požela pohvalo pri bralcih. Postala je najbolj priljubljeno mladinsko delo svojega časa (kar dokazujejo tudi podatki o natisih in nakladah). Skoraj trideset let pozneje, 1995, je izšla moja knjiga *Ninina pesnika dva*, ki je bila tri leta zatem izbrana za najbolj priljubljeno otroško knjigo.

Zgodba je v tem, da je Jelka G. rodila svojega otroka iz romana, šla na Finsko, kjer se je poročila in rodila še enega otroka, Tanjo O., ki je postala glavna junakinja mojega romana *Ninina pesnika dva*. Seveda *Gimnazijka* ni preslikava življenja Jelke G., ki ji je bil Ingolič razrednik, kakor tudi Nina ni preslikava življenja Tanje O., ki sem ji bil jaz očim. Najbolj nazorno naslika to Tanja O., ki je prebrala rokopis *Nine*, prijokala iz sobe in rekla: »Take žalostne knjige pišeš, Novak, poleg tega pa sploh ni bilo res tako, kot si napisal!«

Gre za to, da pisatelj seveda splete življenjske zgodbe v roman, pri čemer sledi svoji zamisli, ne pa življenju. Zato, ker bi rad naslikal življenje vseh ljudi skozi usodo enega človeka. Blagor mu, komur to uspe! Drugi se trudimo.

Vseeno sta tako *Gimnazijka* kot *Nina* odraz svojega časa. Trideset let vmesnega obdobja je opravilo svoje. Tako Jelka kot *Nina* sta v romanih stari 17 let. Vendar sta po življenjski zrelosti zelo različni. Jelka je naivna, spolnost se ji zgodi nehote, ni pripravljena nanjo, ni sad ljubezni. Sramuje se je, njena nosečnost je sad greha in krivde. Ingolič jo ves čas obravnava tako. Moja *Nina* je samozavestna ženska, ki ve, kaj hoče, za spolnost se odloči trezno in premišljeno, ker je psihično in telesno pripravljena nanjo.

To je pravzaprav minus za *Nino*. Pripovedovali so mi, da se je *Nina* zelo resno potegovala za Levstikovo nagrado, potem pa je vse pokvarila starejša gospa, ki je menila, da knjige, v kateri gre dekle s fantom v posteljo in tega niti ne obžaluje, pač ne morejo nagraditi. *Nina* niti k spovedi ni šla, je na to ironično pripomnila moja hčerka *Tanja O.*

Če primerjam Jelko iz *Gimnazijke* in svojo *Nino*, ugotavljam, da živita v različnem družinskem okolju. Jelkina družina razpada, vendar se njeni člani tega še

ne zavedajo, saj živijo drug mimo drugega, nimajo globljih medsebojnih odnosov. Ninina mama je sicer tretjič poročena, a v novi družini se razumejo, si zaupajo in so si blizu. Zato je tudi psihološki portret obeh junakinj zelo različen.

Jelka ponavlja materin vzorec obnašanja: do Tomaža, ki jo ima rad, ni iskrena, izmika se pogovoru, čeprav ga ima rada. Nina nasprotno Borisu takoj jasno pove, da ga nima rada, sta pa lahko še naprej prijatelja. Jelka se samoobtožuje, da ni poštena oziroma da ni vredna drugega fanta, ker je po naključju zanosila z nekom na zabavi. Misli celo na samomor. Nemočna in neodločna je. Nina pa je samozavestna, odločna, ve, kaj hoče v življenju, ima svoje vrednote in jim sledi.

Čas je povedal svoje. Ingolič je čudovito opisal svojo junakinjo Jelko, primerno svojemu času, ko so bila dekleta nesamostojna, odvisna od mnenj starejših, ko je bila spolnost greh. Bolj se je ukvarjal z Jelkino okolico kot z njo, medtem ko Nina samozavestno odloča o sebi in svojem življenju in pri tem jo podpira tudi družina.

Drugi časi, drugi glasi, kot pravijo. Morda bo nastala še tretja zgodba. Tanja O. se je poročila s Špancem, ima hčerko Luiso D. V. in čisto lahko, da bo kdo kdaj o njej napisal roman. Kajti jaz pravim, da je vsaka punca vredna svojega romana.

Tone Partljič

STRUKTURA PRIPOVEDOVALCA V ZVEZDICI ZASPANKI

Seveda se komediograf, a tudi mladinski pisatelj v meni prestraši, ko izve, da naj bi govoril o strukturi literarnega lika v mladinski književnosti. Že vidi pred seboj imena, kot so Saussure, Jacobson, Goldman, Barthes, Pirjevec in njihova dela o strukturalizmu, ki jih nikoli (razen Pirjevčevega, kajpada) ni v celoti prebral, kaj šele preštudiral. Oddahnem si, ko mi drugi avtorji referatov povedo, da nameravajo spregovoriti predvsem o svojem delu oziroma o tem, kako oblikujejo svoje literarne junake. Potem razumem, da naj morda pripovedujem o »elementih in pojavih«, ki kot nekakšni zidaki sestavljajo lik.

Na osnovi svojih izkušenj (skoraj trideset premier s šolskimi dramskimi krožki) z dramatiko in gledališčem sem prepričan, da otroci v nobenem drugem primeru (tudi ob še tako kvalitetni analizi črtice ali pesmi v razredu in morda celo pri pogovorih o knjigah v knjižnici) ne pridejo pod kožo literarnim junakom (notranji in zunanji podobi, odnosom z drugimi osebami, psihološkim stanjem v posameznih epizodah zgodbe itd.) tako temeljito kot pri gledališkem oživljanju literarne predloge. Zato sem se odločil, da spregovorim o tem, kako sestaviti ali »strukturirati« kakšno od oseb v mladinski dramatiki. Nekaj klišejskih predstav o tem, kakšna naj bo Rdeča kapica, na primer, že imamo. Majhna, z rdečo kapico na glavi in košarico v roki, pridna, naivna in neizkušena ... Vsaj vizualno in govorno so strukturirani na primer tudi Martin Krpan, Jurček, Pika Nogavička (zunanji videz je pravzaprav določen), Pavliha itd. Režiser ali v šolah največkrat režiserka mora že v fazi priprave na študij mladinske igrice natančno premisliti, katere elemente bo ponudil otrokom, ko jim bo pomagal ustvariti, zastaviti, »strukturirati« odrski